

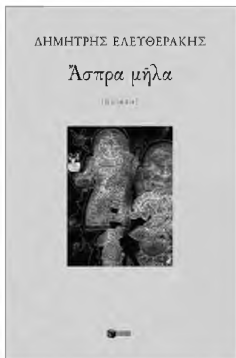
Δημήτρης Ελευθεράκης «Άσπρα μήλα», εκδόσεις Πατάκης, 2021

Στην κοιλάδα των Άσπρων μήλων

«Εδώ αρχίζει της ζωής μου το τέλος» γράφει ο Δημήτρης Ελευθεράκης (1978-2020) στην τελευταία του ποιητική συλλογή «Άσπρα μήλα» που κυκλοφόρησε τον Ιούνιο από τις εκδόσεις Πατάκη. Οκτώ μήνες μετά τον αδόκητο θάνατο του ευγενούς ποιητή μόλις στα σαράντα δύο του χρόνια.

από το πρώτο του βιβλίο ποίησης «Το καθαυτό χειρόγραφο» (Γαβριηλίδης, 2001), ο Ελευθεράκης πραγματοποίησε μια αξιοπρόσχετη εμφάνιση σε ένα γύρισμα του χρόνου που λειτούργησε ως ορόσημο. Αναφέρομαι στο millenium. Όσοι εκτιμούν το πλαίσιο και δεν πείθονται από τους εν κενώ κοινοβιακούς δημιουργούς, αλλά και όσοι έλκονται από τις φιλολογικές κατηγοριοποιήσεις των ποιητών σε γενιές, παρά την κριτική αντίθεση της Μιμίκας Κρανάκη ήδη από το 1954, θα εντάξουν το έργο του Ελευθεράκη στην ποιητική γενιά του 2000.

Μια γενιά πολυφωνική και στεροκλήτη, «άθροισμα μοναδικών φωνών που δεν μοιράζονται κοινά αισθητικά ή πολιτικά ιδεώδη, που δεν συγχλύνουν στην τεχνοτροπία, που συνυπάρχουν αρμονικά όταν τύχει να συναντηθούν και εξίσου γρήγορα χωρίζουν – σχηματίζοντας μικρούς επιμέρους πυρήνες» όπως παρατήρησε η κριτικός Τιτίκα Δημητρούλια.

Στη γενιά της ποιητικής «ανακίνησης»

Από το 2001 έως τα «Εγκώμια» (Βραβείο ποίησης του περιοδικού «Αναγνώστης», Πατάκης, 2013) και τα πρόσφατα «Άσπρα μήλα», ο Ελευθεράκης από τους πρώτους εκπροσώπους χρονολογικά αυτής της ποιητικής «ανακίνησης», διέγραψε μια συγγραφική πορεία σχεδόν είκοσι χρόνων και έγινε δεκτός ως πολλά υποσχόμενος. Εξέδωσε συνολικά έξι ποιητικές συλλογές, επιμελήθηκε και σχολίασε το έργο του Καβάφη και του Καρυωτάκη για τις εκδόσεις Πατάκη και υπήρξε μέλος της συντακτικής επιτροπής του περιοδικού «Ποιητική».

Με σπουδές στη φιλολογία δήλωσε με συνέπεια πνευματικά παρών ολοκληρώνοντας δύο διδακτορικές διατριβές. Η πρώτη αφορούσε την ποίηση του Τ. Κ. Παπατσώνη (ΑΠΘ) και η δεύτερη το Ολοκαύτωμα (Πανεπιστήμιο του Μπόχουμ). Όλα τα παραπάνω επικυρώνουν την αφοσίωση του ποιητή στα γράμματα. Θα μπορούσαν, όμως, να θεωρηθούν και εξωκαλλιτεχνικές πληροφορίες.

Στοχαστικό εύρος και βάθος

Καθώς φυλλομετρώ τα Άσπρα μήλα επιβεβαιώνω μία αίσθηση. Αναγνωρίζω στα γραπτά του Ελευθεράκη έναν σύγχρονο δημιουργό που αουγκράστηκε τους πνευματικούς κραδασμούς στο βαρύ βηματισμό της Ιστορίας. Ως συλλεκτής συμβάντων –ιστορικών και ψυχικών– ο Ελευθεράκης, άλλοτε μέσα από την ιδιαίτερη θρησκευτικότητα του κοινωνικού γίνεσθαι κι άλλοτε μέσα από τη μικρο-ιστορία των μεγάλων μορφών της ποίησης, υπηρέτησε με προσήλωση την τέχνη του.

Έγραψε ποιήματα αρχαιόθεμα, ομηρικά, συνομήλησε «με Παλαμά και Λαπαθιώτη/ το ένα βράδυ πίσω απ' το άλλο» διαφυλάσσοντας την παράδοση. Αξιοποίησε τη μοντερνιστική παρακαταθήκη, δοκίμασθηκε στις έμμετρες μορφές. Κράτησε ξεχωριστή θέση στην ποιητική του για τις αγγλοσαξονικές επιρροές του και τη βαθιά του αγάπη για τους Ρώσους και τους κεντροευρωπαϊκούς συγγραφείς διευρύνοντας θωμάσια τον ορίζοντά της γραφής του.

Το στοχαστικό εύρος και βάθος της ποίησης του είναι που απέδωσε και τους περισσότερους καρπούς στο τελευταίο του βιβλίο. Ο ποιητής πλησίασε πολύ κοντά. Πλησίασε σε απόσταση αναπνοής την πιο συντριπτική

κή ανθρώπινη εμπειρία. Το τέλος. Το μετά. Το φως. Στο –ας το πούμε σπονδυλωτό– ποίημα «Εμμονή με τα μήλα» διαβάζω στο σημείο της κλιμάκωσης:

«Σ' αυτόν τον κόσμο τα μήλα/ είναι άσπρα / στον άλλον κόσμο τα μήλα/ είναι πάλι άσπρα, αλλά μόνο/ στον λόγο των ποιητών».

Αυτό το εκτυφλωτικό λευκό στο βολικό μέγεθος της παλάμης, τα άσπρα μήλα για τα οποία μιλά ο ποιητής επηρεασμένος όπως εκμιστηρείται στις σημειώσεις του βιβλίου του από ένα ποίημα του Donald Hall το «White apples and the taste of stone», να είναι άραγε η επιφάνεια προβολής της ζωής μας;

Η πέτρα και το μάρμαρο της τελευταίας κατοικίας; Η άφηση, ο αποχρωματισμός της αμαρτίας και η χαμένη αθωότητα. Ίσως; Περί αθωότητας σημειώνει ο Ελευθεράκης κάτι ενδιαφέρον στο διαλογικό βιβλίο «Με το περίστροφο του Μαγιακόφσκι» σε μια συζήτηση για την ποίηση μεταξύ των ποιητών Δημήτρη Αγγελή και Σταμάτη Πολενάκη (Εραστώ, 2010). Έγραφε τότε ο Ελευθεράκης: «Κι αν ο άνθρωπος μπορεί να επιστρέψει στην αρχέγονη αθωότητα, πώς δεν μπορεί να γίνει το ίδιο και με τις λέξεις του;». Κρατώ τη σκέψη του και κάπως που σίγουρη διαβάζω τα Άσπρα μήλα όχι ως ποιήματα αναχώρησης, αλλά ως ποιήματα επιστροφής. Επιστροφής στον κύκλο της ύπαρξης.

Ισχυρό προαίσθημα;

Κατά την ανάγνωση του βιβλίου, οι αναγνώστες ίσως αισθανθούν πως ο ποιητής είχε ισχυρό προαίσθημα. Υπάρχουν στίχοι όπως οι παρακάτω που το δικαιολογούν.

«Κάθε πρωί που πίνω καφέ ή ετοιμάζω ένα σάντουιτς σκέπτομαι αν θα είμαι και αύριο εδώ αν θα κάθω στο ίδιο γραφείο, στο ίδιο μπαλκόνι αν θα κοιτάζω το μακρύ μανίκι μου να ξεχειλίζει από εκείνο το ζώο που είναι το χέρι μου αν το χέρι μου θα φιλοξενεί το ίδιο μολύβι αν το μολύβι θα κάνει τις ίδιες κινήσεις ζεστό σαν το σάλιο ενός ευαίσθητου σαλιγκαριού»

Όμως και σ' αυτή τη σφιχτή δουλειά του Ελευθεράκη με τα είκοσι δύο ποιήματα συναντάμε ξανά τις γνώριμες ανησυχίες και τα μπιβι του. Φέρνοντας στο νου μου προηγούμενα ποιήματά του καταλαβαίνω πως διαβάζω μια ποίηση γραμμική, με ματιά τοξοβόλου. Έγραφε το 2006 στη συλλογή «Στέππα»:

«Ονειρεύομαι την αιωνιότητα μέσα στη σιωπή ενός δάσους. Εάν ο θάνατος ενός ποιητή είναι ο τελευταίος κρίκος στην αλυσίδα των επιτευγμάτων του, τότε το τέλος του ποιήματος είναι η αρχή της εξορίας. Οβίδειε.

Ξέρο πως θα συναντηθούμε στον Παράδεισο αλλά στην Ιστορία πέφτει αδιάκοπα μια ψιλή βροχή που διαλύει την αιωνιότητα»

Αιώνιος βίος, λοιπόν, μακάριος στην εύκρατη κοιλάδα των Άσπρων μήλων, όπου ωραία ποιήματα όπως η «Φοινικιά», οι «Μετενοσρκώσεις», η «Πρεσβυωπία», τα «Δελφίνια», «Η έννοια της Ίδρας μετά τον Θεό» και η «Ευχή», σφραγίζουν το έργο του Ελευθεράκη. Πολύ καλός, πολύ νόστιμος.

Η σύρτις αποσύρεται με ένα ποίημα από την τελευταία του συλλογή:

ΚΑΠΟΙΟΣ ΝΑ ΠΕΙ

Κάποιος να είναι εδώ. Κάποιος να μας σηκάνει το μαξιλάρι.

Κάποιος ν' αφήσει κάτι για μας όταν δεν θα είναι εδώ.

Κάποιος να φύγει πριν από εμάς ή μετά από εμάς.

Κάποιος να στρώσει το τραπέζι. Να φάει το φαγητό που αγαπάμε. Να χύσει λίγο κρασί στο χόμα για μας.

Κάποιος να μας πει πως και το τέλος, όταν έλθει, θα περάσει σαν όλα τ' άλλα.

Παρουσίαση

«Κι αν ο άνθρωπος μπορεί να επιστρέψει στην αρχέγονη αθωότητα, πώς δεν μπορεί να γίνει το ίδιο και με τις λέξεις του;». Κρατώ τη σκέψη του και κάπως πιο σίγουρη διαβάζω τα Άσπρα μήλα όχι ως ποιήματα αναχώρησης, αλλά ως ποιήματα επιστροφής.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΚΟΡΡΥΒΑΝΤΗ